

عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
مؤثر بر میزان مطالعه و تحقیق

حوزه مورد مطالعه: معلمان

فخرالسادات موسوی

نشر دارخوین
۱۳۹۴

سرشناسه: موسوی، فخرالسادات، ۱۳۵۲ -
عنوان و نام پندیاآور: عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی موثر بر میزان مطالعه و تحقیق / فخرالسادات موسوی.
مشخصات نشر: اصفهان: نشر دارخوین، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۱۳۶ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۰۰-۴۸-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه
موضوع: مطالعه و فراگیری
موضوع: تحقیق
دانشگاه: سگهره: ۱۳۹۳ / ۸۶۹ / ۴۹ / LB۱۰
زبان: فارسی
شماره کتابخانه: ۳۴۹۱۱۵

عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی موثر بر میزان مطالعه و تحقیق

فخرالسادات موسوی

ویراستار: فاطمه علی پور دهقان

ناشر: دارخوین

نوبت چاپ: اول بهار ۹۴

تیراژ: ۱۰۰۰

طرح جلد: سید رضا موسوی

صفحه آرای: حامد شاه مرادی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۰۰-۴۸-۰

مرکز پخش: اصفهان، نشر دارخوین

۰۳۱ ۹۵۰ ۲۰۷۷۲

www.ndarkhovain.ir

مقدمه	۹
تعاریف و مفاهیم	۱۵
مطالعه	۱۹
تحقیق و پژوهش	۲۰
از دیدگاه کرلنجر	۲۲
اهمیت و جایگاه مطالعه	۲۶
فواید تحقیق	۲۸
منه و معرفت در دین	۳۲
انگیزه‌های تحقیق	۳۵
روش‌های مطالعه	۴۱
منابع مطالعه	۵۳
آب‌شناسی مطالعه	۵۶
روش تحقیق مطالعه	۶۱
مراحل مطالعه خود	۶۲
نکاتی که باید در مطالعه مفید رعایت شود	۶۲
آداب مطالعه	۶۶
انواع تحقیق	۷۱
عوامل تشویقی و حمایتی (راهنمای تشویق به مطالعه)	۷۵
شکل‌گیری تغییر در عادت مطالعه و راهنمای تشویق به مطالعه	۷۵
اهمیت مطالعه و تحقیق از دیدگاه قرآن	۸۳
عوامل مؤثر در مطالعه از دیدگاه رالف استیگ	۸۵
رفتارگرایی	۸۹
نظریه گشتالت	۹۰
نظریه کولی	۹۱
نظریه گری و راجرز	۹۲
نظریه لاین برگر	۹۲
نظریه بورديو	۹۴
نظریه فیلیپ پرنر	۹۷

نظریه‌های تحلیل نهادی	۹۹
نظریه ری هس	۹۹
فضای عادت‌واره و عادت‌واره فضا	۱۰۰
نظریه زمان	۱۰۳
نظریه کینزبرگ	۱۰۶
نظریه روسو	۱۰۷
رویکرد خواننده واکنش	۱۰۸
لوئیز روز بلانت	۱۰۹
نظریه‌های انگیزش	۱۱۰
نیازهای عزت نفس	۱۱۱
نظریه هرزبرگ	۱۱۲
نظریه فریس	۱۱۴
نظریه ارزش لاک	۱۱۵
نظریه انتظارم ورم	۱۱۵
نظریه انگیزش پرترو لالر	۱۱۶
نظریه برونی	۱۱۶
بروفی	۱۱۷
نظریات جامعه ساز	۱۱۹
نظریه نیازهای اکسترنال	۱۲۰
نظریه نیازهای سه گانه مک‌کله‌ند	۱۲۰
دیدگاه لستروارد	۱۲۲
نظریه تعلق خاطر	۱۲۲
مدل فرات استارک از رضامندی شغلی	۱۲۶
عوامل موثر بر رضایت شغلی	۱۲۶
اراده گرایی و ساخت گرایی	۱۲۸
مکتب کارکرد گرایی	۱۲۸
چارچوب نظری کتاب	۱۲۹
منابع و مآخذ	۱۳۳

مقدمه:

در دنیای امروز که رشد و گسترش علم و تکنولوژی از عناصر مهم پیشرفت و توسعه در همه ابعاد اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و... به حساب می‌آید، نهادهای نظام‌های آموزشی و پرورشی نقشی بس بنیادین و پراهمیت دارد. نظام آموزش و پرورش به عنوان یک نظام پویا، هوشمند و هدفمند به علم و معلمان به طور خاص در این راستا نقش عمده‌ای چون تربیت نیروی انسانی مورد نیاز جامعه، ترویج و اشاعه دانش، گسترش تحقیق و تتبع و زمینه‌سازی برای توسعه کشور دارند و تحقق این اهداف، وسواس علمی پژوهشی خاصی را طلب می‌کند.

با توجه به نقش اساسی و مهم معلمان در نظام تحقیقاتی کشور باید گفت که متأسفانه یکی از کلیدی‌ترین و مهم‌ترین صفت‌های نظام تحقیقاتی کشور در این واقعیت رخ می‌نماید که معلمان صرفاً در نقش آموزشی خود تحلیل یافته‌اند و محدود شده‌اند. حال آنکه در جهان امروز منطق آموزش صرف را به هیچ روی نمی‌توان به ذهن متبادر ساخت. با نگاهی اجمالی به پیشرفت ملل توسعه یافته درمی‌یابیم که تحولات عظیم فرهنگی، اقتصادی و صنعتی آنان مرهون توجه خانواده و نظام آموزشی به مطالعه و تحقیق، رشد قابل توجه تیراژ کتب و نشریات، توسعه و تجهیز کتابخانه‌ها، ایجاد فرهنگ مطالعه و تحقیق و اختصاص دادن بودجه کافی به امر پژوهش در آن کشورها می‌باشد. اما در کشور ما هنوز به مطالعه و پژوهش به عنوان یک نیاز مطرح دائمی نگاه نمی‌شود.

میزان توجه به کتاب، مطالعه و تحقیق، نشانگر رشد فرهنگی و ملی هر کشور است. امروزه تعداد کتب و نشریات و تحقیقات انجام شده در طول سال به عنوان یکی از معیارهای اساسی توسعه یافتگی ملل، محسوب می‌شود. همچنین بی‌توجهی به مطالعه و پژوهش به یک بیماری فرهنگی به حساب می‌آید که ناشی از فراگیر شدن فرهنگ مطالعه و پژوهش در بین اقشار گوناگون مردم یک جامعه است و می‌تواند در دراز مدت ضربات جبران ناپذیری بر پیکره فرهنگ جامعه وارد کند.

گرچه رشد فرهنگ مطالعه و پژوهش از ضروریات رشد و تعالی جامعه است در این میان ایجاد رغبت و عادت به مطالعه و پرورش در بین معلمان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و معلمان وظیفه‌ای بس خطیر و مهم در امر فرایند یادگیری دانش آموزان بر عهده دارند. لذا برای انجام این امر باید کوشید، باید عواملی را که باعث ایجاد انگیزه و افزایش میزان مطالعه و پژوهش در معلمان می‌شود شناخت و آن‌ها را تقویت کرد.

با گرایش معلمان به این فرهنگ تعالی، امکان رشد فکری و توان علمی آن‌ها ارتقا یافته و باعث پیشرفت دانش آموزان می‌شود. از آنجا که فرهنگ مطالعه و کتابخوانی و پژوهش در جامعه، هنوز جایگاه واقعی خود را بدست نیاورده و از وضعیت نامطلوبی برخوردار است. لذا باید برای ایجاد رغبت و عادت به مطالعه و پژوهش در معلمان و دانش‌آموزان، پایه‌های جدی اندیشیده شود. نقطه آغاز این حرکت عظیم فرهنگی، آشنایی معلمان و کاران تعلیم و تربیت با اهمیت مطالعه و پژوهش و آگاهی آن‌ها از روش‌های مختلف ایجاد عادت به مطالعه و پژوهش در معلمان است هر فرد نیاز به آگاهی و شناخت دارد در کتابخوانی باعث دانایی، استحکام عقاید، اعتماد به نفس و آرامش و لذت می‌شود و مطالعه و پژوهش از اصلی‌ترین عوامل توسعه هستند و معلمان از اقشار شاخص فرهیخته در جامعه‌ای هستند که بنابراین انتظار می‌رود که فرهنگ مطالعه و پژوهش ترد آنان بیشتر از سایرین باشد.

در جهانی که تکنولوژی و صنعت برق‌آسا رو به ترقی و پیشرفت است. تنها با آموختن علم و مطالعه دانش‌های مختلف می‌توان همگام با آن حرکت کرد. بلکه ناگزیر است همیشه در حال مطالعه و پژوهش همه جانبه باشد و معلومات جدید را کسب نماید. برای انجام این تحقیق روش‌ها با همان عوامل تأثیرگذار بر افزایش میزان

مطالعه و تحقیق در معلمان پس از انجام یکسری مطالعات کتابخانه‌ای و تحقیقاتی که قبلاً در این زمینه صورت پذیرفته است در ابعاد گوناگون فردی و اقتصادی، سازمانی و اجتماعی و فرهنگی تقسیم گردید و موضوع کتاب که تحت عنوان بررسی عوامل مؤثر بر مطالعه و پژوهش ارائه می‌گردد سعی دارد که برخی از متغیرهای مهم و دخیل در این راستا را تجزیه و تحلیل کند که در این تحقیق عوامل روانی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و عوامل سازمانی میزان در بالا بردن انگیزه و میزان مطالعه و پژوهش در میان معلمان مؤثر است؟

علاوه بر عوامل فوق علل دیگری را نیز باید از جمله دلایل کاهش مطالعه و پژوهش در بین معلمان کرد مشکلات اقتصادی یکی از علل مهم در این زمینه است که باعث کاهش قدرت خرید کتاب و گرانی و آشفتگی ذهنی می‌شود و در واقع بنیان‌های ضعیف اقتصادی را می‌توانست معلمان یکی از عوامل مهم در کاهش انگیزه و بی‌ربطی آنان برای مطالعه و پژوهش است. بسیاری از معلمان جهت تأمین هزینه‌های خود نیاز به کسب درآمد هستند که این آنها را اغلب به کارهای غیر علمی وامی‌دارد. و از سوی دیگر ترویج فرهنگ پول موری در حال حاضر جای فرهنگ مطالعه و پژوهش را در جامعه گرفته است و پول را حلال مشکلات جهت داده است و انگیزه مطالعه و پژوهش را در بین معلمان و فرهیختگان کاهش داده است.

نقش و اهمیت مطالعه و پژوهش تا به آن اندازه است که پایه‌های پیشرفت یک مملکت بر روی آن استوار می‌شود. بوسیله مطالعه فرهنگ جامع انسانی از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌گردد و افتخارات و میراث‌های ملی حفظ گردد. شاید بتوان به جرأت گفت: که یکی از علل مهم عقب ماندگی ملل جهان سوم، عدم اهمیت و توجه کافی به این امر مهم (مطالعه و تحقیق) باشد و متقابلاً یکی از عوامل مؤثر استعمار و استثمار کشورها توسط ابرقدرتان مطالعه و تحقیق دقیق آن‌ها از منابع، معادن و مناطق استراتژیکی این کشورها مخصوصاً کشورهای خاورمیانه می‌باشد.

مطالعه یک تمرین و ورزش فکری است که باید به طور مرتب تقویت و تکرار شود و بایستی در جامعه عطش مطالعه را ایجاد کرد و ثانیاً به آن پاسخ مناسب داد توانایی مطالعه و پژوهش اگر فراگیر نباشد منجر به کاهش درک اجتماعی خواهد شد.

تحقیق و پژوهش مایه حیات علم است در سایه آن مباحث گسترش یافته و پر شاخ و برگ می‌شوند. تحقیق و پژوهش علم را زایا می‌کنند و بدون آن نوعی نازایی و

حتی مرگ علمی پدید می‌آید. علوم باید مورد تحقیق و بررسی مجدد قرار گیرند تا افقهای تازه را در برابر چشم‌ها بگشاید و منابع زلالی را در اختیار ما بگذارند. با تحقیق و پژوهش درست از نادرست، صواب از ناصواب شناخته می‌شود و حقایق همانگونه که هستند معنی می‌گردند و افراد از سردرگمی نجات می‌یابند.

یکی از راههای رفع این معضل ایجاد انگیزه و عادت‌های مطالعاتی و پژوهشی در افراد جامعه توسط دستگاه‌های مختلف تعلیم و تربیت می‌باشد. به عبارت دیگر نظام فرهنگی و آموزشی ما در شرایط نامتعادل و نامساعد به سر می‌برد و اطلاعات حتی در کتابهای درسی نیز به کندی عوض می‌شود و حتی دسترسی به اطلاعات نیز به سختی صورت می‌گیرد.

کشتار روح خلاقیت، ابتکار در مدارس و متعاقب آن در دانشگاه‌ها و کل جامعه به طور فجیعی انجام داده شده. معلمان اگر روحیه نقد و پژوهش که در اثر مطالعه و تفکر بدست می‌آید، آن‌ها پرورد شده. دیگر از آن جامعه چه انتظار می‌توان داشت؟ پس فرهنگ مطالعه و بدنبال از پژوهش در کشورمان باید از کودکی به همگان آموزش داده شود و در مدارس کتابخانه‌های دائمی، کتابهای مناسب و به اندازه کافی باشد تا از این طریق کتاب در دسترس همگان باشد و باعث ترویج فرهنگ کتابخوانی از همان سنین شود. افزایش رسانه‌های عمومی، چون (رادیو- تلویزیون- سینما- ماهواره- اینترنت) و غیره هر کدام باعث کاهش مطالعه کتاب شده‌اند.

کتاب هزار سال است که با ایرانیان بوده است اما در زمانی که دنیا چون کیمیا به آن روی آورده‌اند، ترد مردم ایران بس غریب و مظلوم به کنج کتاب خزیده است و در واقع کتاب که خوراک روح است امیدواریم همچون خوراک، پوشاک، مسکن در فهرست دائمی کالاهای مصرفی ایرانیان قرار گیرد. با انجام این تحقیق و تحقیقات از این دست، برنامه ریزان نظام آموزشی کشور ضمن اشراف به روش‌های برتر تقویت انگیزه و عادت به مطالعه و پرورش در معلمان و شناخت راهکارهایی که سبب رفع معضل پژوهش گریزی معلمان می‌گردد، تاحدامکان به اجرای پیشنهادات مطرح شده می‌پردازند و به افزایش انگیزه‌های مطالعاتی و تحقیقاتی معلمان دست می‌زنند.